

Participació > Opinió | Anàlisi | Entre Tots

La tribuna

José Manuel Pérez Tornero

Trump, els fets i el principi del final

La guerra desencadenada a l'Iran pot ser la primera mentida a la qual el president nord-americà no aconsegueixi sobreviure

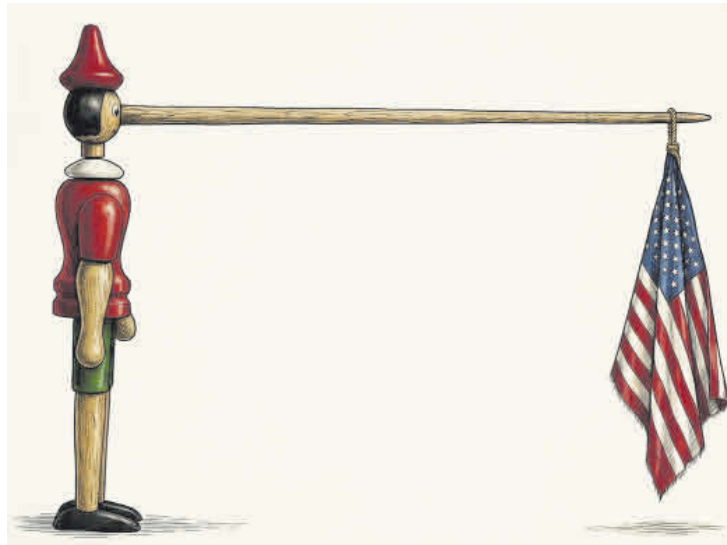
Donald Trump ha tingut sempre una relació polèmica amb els fets i amb la veritat. Però en la guerra que ha iniciat contra l'Iran aquesta relació s'ha tornat contra ell amb una força que cap mentida anterior havia aconseguit despertar. Perquè aquesta vegada la realitat sobre la qual menteix no és ni llunyana ni abstracta: afecta el cost de vida, l'energia, els aliments i, sobretot, el risc d'un col·lapse mundial que ningú pot ja ignorar.

Des que va iniciar els bombardejos, Trump no va aclarir mai les seves intencions reals: si pretenia fer caure el règim –com va proclamar al principi–, debilitar la seva capacitat militar o, com va arribar a dir, aniquilar una civilització sencera. Els seus relats van ser sempre contradictoris; la seva veritat, terriblement flexible. Però ara els fets parlen més alt: L'Iran no està derrotat, i el món sencer –des d'Àsia fins a l'Àfrica, passant per Europa i els mateixos EUA– sent en carn pròpia les conseqüències d'una aventura bèl·lica delirant.

El trumpisme no improvisa. Darrere de cada mentida hi ha un mètode precís, refinat durant anys. Primer focalitza l'atenció amb declaracions escandaloses. Després col·loca el seu relat –gairebé sempre fals– i el repeteix reiteradament fins a convertir-lo en realitat alternativa. A continuació agredeix i denigra qui el contradigui.

En les hores posteriors als bombardejos, la Casa Blanca va publicar xifres de danys que ningú podia confirmar, comparacions històriques distorsionades i declaracions de «victòria total» que els mateixos comandaments militars van matissar en privat. El desmentiment va arribar tard, en lletra petita, sense la fanfàrria de l'anunci original.

Aquesta és l'arquitectura de l'engany: no requereix que la mentida sigui perfecta, sinó que sigui la primera i resulti familiar. La velocitat i la repetició fan la resta. La psicologia cognitiva ho anomena «efecte de veritat il·lusòria»: com més es repeteix una afirmació –tot i que sigui falsa–, el nostre cervell la processa amb menys esforç, i aquesta facilitat es malinterpreta com a senyal de veritat. Quan els algorismes l'amplifiquen, la mentida fa-

miliar es converteix en identitat col·lectiva, i qui dissenteix pot ser acusat de traïdor.

Però hi ha un límit. Per molt consolidada que sigui una mentida, quan els fets la desmenteixen amb prou contundència, la decepció no és només cognitiva: és política, emocional i existencial.

Quan la realitat desborda el relat

La mentida de la guerra de l'Iran ha creuat una línia que les altres mai havien creuat: contradiu l'experiència quotidiana de milions de persones que abans el creien o, almenys, el toleraven. No hi ha relat que pugui silenciar una factura de gasolina desorbitada. No hi ha èpica que compensi una economia en recessió. Trump ha encès una metxa que ningú sap ja com apagar, i la crisi s'estén amb la implacabilitat dels fets que cap tuit pot aturar.

El mètode de Trump descansa en un pacte tàcit amb els seus seguidors: ells accepten les ficcions i les veritats alternatives, però a can-

vi de sentir-se guanyadors. Aquest pacte sobreviu a les mentides sobre el frau electoral, sobre les vacunes o els immigrants. Però es trenca quan les seves conseqüències materials es tornen palpables i intractables. Quan la guerra promesa com a llampec es converteix en un fangar sense sortida.

La decepció a gran escala destrueix el mètode, no només el polític. Si el relat falla tan estrepitosament, la maquinària sencera queda en dubte. Els seguidors dubten llavors, no només d'aquesta mentida sinó del mecanisme que els va portar a creure'n tantes d'altres.

Hi ha presidents que cauen per escàndols; d'altres, per guerres fallides. Trump podria caure per alguna cosa més insòlita: per haver confós el relat amb la realitat fins a arrossegar el món cap a una aventura que ningú pot controlar. Si la crisi iraniana no remet –i res indica que ho faci aviat–, estarem davant l'inici del final. No només d'una presidència, sinó d'un model i un mètode polític que han enveninat durant anys l'espai democràtic. ■

Aquesta és l'arquitectura de l'engany: no requereix que la falsedat sigui perfecta, sinó que sigui la primera i resulti familiar. La velocitat i la repetició fan la resta

■ José Manuel Pérez Tornero és catedràtic de la UAB i expresident de la Corporació de Ràdio i Televisió Espanyola (RTVE)